

Nr 126

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister; given Stockholms slott den 23 mars 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister.

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås sådan ändring i lagen om socialregister att uppgifter från socialregister, efter medgivande i varje särskilt fall av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer, skall kunna utlämnas till enskild för vetenskapliga eller andra jämförliga undersökningar.

Förslag

till

L a g**angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 mars 1936 (nr 56)
om socialregister**

Härigenom förordnas, att 7 § lagen den 20 mars 1936¹ om socialregister skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

7 §.

I 5 § ————— statliga bosättningslån.

*Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer må för särskilt fall medgiva, att uppgifter från socialregister utlämnas till enskild för vetenskaplig eller annan jämför-
lig undersökning.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1961.

¹ Senaste lydelse av 7 § se SFS 1943:442.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 mars
1961.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, anmäler fråga om *ändring i lagen om socialregister* samt anför.

I skrivelse den 14 februari 1961 har socialstyrelsen hos Kungl. Maj:t hemställt, att i lagen om socialregister skall intagas bestämmelser som gör det möjligt att utlämna uppgifter från socialregister för forskningsändamål.

Över socialstyrelsens skrivelse har efter remiss yttranden avgivits av justitiekanslersämbetet, offentlighetskommittén och Svenska socialvårdsförbundet.

Jag anhåller nu att få upptaga denna fråga till närmare behandling.

Gällande bestämmelser

Enligt 1 § *lagen den 20 mars 1936 om socialregister* (nr 56) skall i varje kommun socialnämnden eller annat kommunalt organ föra ett register över hjälpverksamheten inom kommunen (socialregister). I registret skall antecknas bl. a. personer, som får understöd eller annan hjälp genom kommunens organ, samt inom kommunen bosatta personer, som åtnjuter inkomstprövade folkpensionsförmåner och vissa andra förmåner (2 §). Anteckning i registret skall innehålla uppgifter om hjälpens orsak och art, den tid hjälpen avser, dess omfattning samt i korthet övriga omständigheter, som kan vara av betydelse vid bedömning av fråga om ytterligare hjälp åt vederbörande (3 §). Vissa myndigheter, styrelser, nämnder, bolag och kassor är skyldiga att tillhandagå det registerförande organet med upplysningar (5 §). Organ som sålunda är skyldigt att lämna upplysningar ävensom socialregisterförande organ i annan kommun är berättigade att för sin verksamhet erhålla uppgifter från socialregister. Rätt att erhålla uppgifter tillkommer också riksbanken och dess ordsombud vid behandling av frågor rörande ställiga bosättningslån (7 §). Socialregister och därtill hörande handlingar liksom även uppgifter som erhållits från registret skall förvaras så att de inte kan åtkommas av obehöriga (8 §).

Lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (nr 249) — i fortsättningen kallad sekretesslagen — innehåller i 14 § bestämmelser bl. a. om utlämnande av handlingar rörande hälsovård, sjukvård, socialhjälp, folkpensionering, yrkesskadeförsäkring och hjälpverksamhet vid arbetslöshet. Sådan handling får i regel inte utlämnas tidigare än 70 år efter handlingens datum såvida inte enskild, vars personliga förhållanden handlingen berör, ger sitt samtycke till utlämnandet. Samtycke är dock inte behövt, om trygghet kan anses vara för handen att handlingen ej kommer att missbrukas till skada eller förklenande för den, vars personliga förhållanden beröres i handlingen, eller för dennes nära anhöriga. Vid utlämnande bör erforderliga förbehåll göras. Beträffande de i kommunerna förda socialregistren föreskrives i 14 § sista stycket, att uppgifter och anteckningar ur dem ej får utlämnas i vidare mån än som följer av lagen om socialregister. I 41 § har utlämnande av handling i strid mot nu berörda bestämmelser liksom även åsidosättande av förbehåll som gjorts vid handlingens utlämnande straffbelagts. Om brottet ej är att anse som brott i ämbetet eller tjänst eller eljest är straffbelagt är straffet dagsböter.

Socialstyrelsens skrivelse

Socialstyrelsen upplyser i sin skrivelse, att statens råd för samhällsforskning hos styrelsen framhållit önskvärdheten av en sådan ändring i lagen om socialregister, att möjlighet beredes forskare att för forskningsändamål erhålla vissa uppgifter från socialregistren. Styrelsen konstaterar, att någon rätt för forskare att taga del av socialregistren inte finns enligt nuvarande lagstiftning och att Kungl. Maj:t inte heller har möjlighet att för särskilda fall göra undantag från gällande sekretessbestämmelser. I sistnämnda hänseende är, påpekar styrelsen, lagen om socialregister snävare än lagen om straffregister. Enligt sistnämnda lag kan nämligen med Kungl. Maj:ts tillstånd fullständigt straffregisterutdrag lämnas till enskild som styrker att hans rätt är beroende härav. I praxis har Kungl. Maj:t i vissa fall medgivit forskare att erhålla uppgifter ur straffregistret för forskning som ansetts värdefull från allmän synpunkt. Styrelsen erinrar också om att uppgifter hos myndighet om understöd och bidrag till enskilda stundom kan göras tillgängliga för utomstående med stöd av bestämmelserna i 14 § sekretesslagen.

Socialstyrelsen anser, att det ibland kan vara av stort värde för samhällsforskningen att forskare erhåller tillgång till uppgifter ur socialregistren. Styrelsen föreslår därför, att i lagen om socialregister intages bestämmelser av innehåll, att Kungl. Maj:t — under förutsättning att trygghet kan anses vara för handen att uppgifterna ej kommer att missbrukas eller bli kända av obehöriga — skall äga för särskilt fall medgiva, att uppgifter från socialregistren må utlämnas för forskningsändamål.

Remissyttranden

Socialstyrelsens förslag har tillstyrkts av remissorganen. Enligt *justitiekanslersämbetets* mening är det inte nödvändigt att i lagen ange under vilka förutsättningar Kungl. Maj:t skall äga medge utlämnande av uppgift från socialregister. *Offentlighetskommittén* upplyser, att kommittén kommer att i ett större sammanhang behandla frågan om behörighet för myndighet att efter diskretionär prövning lämna ut hemlig handling till enskild. Det kunde enligt kommitténs mening synas naturligt att en lösning av frågan om utlämnande av uppgifter från socialregister fick anstå i avbidan på kommitténs förslag rörande utformningen av den allmänna sekretesslagstiftningen i detta hänseende. Å andra sidan har kommittén inte funnit några bärande skäl mot att socialregistren görs tillgängliga för forskningsändamål. Kommittén anser det önskvärt att redan nu sörja härför och tillstyrker därför socialstyrelsens förslag.

Departementschefen

Socialregistren har i olika kommuner fått olika omfattning och utformning. På vissa håll har registren karaktär av förteckningar till aktmaterialet i ärenden angående understöd och liknande förmåner, medan på andra håll förekommer register som innehåller tämligen utförliga sakuppgifter rörande personliga förhållanden av betydelse för bedömandet av hjälpbehov.

Självfallet är det angeläget att lagstiftningen om socialregister har en sådan utformning att uppgifter från registren inte kan fritt inhämtas av envar och spridas bland utomstående. Därav följer emellertid inte att ett förbud mot utlämnande till enskilda måste vara undantagslöst. I likhet med socialstyrelsen och de hörda remissorganen anser jag det vara av betydelse att uppgifter från socialregistren kan utlämnas till forskare för vetenskapliga och andra jämförliga undersökningar. I detta sammanhang bör uppmärksammas att enligt 14 § sekretesslagen hemliga uppgifter ur akter i socialvårdsärenden kan utlämnas för dylika ändamål. Socialregistren bygger åtminstone i huvudsak just på vad handlingarna i socialvårdsärenden innehåller. Det bör därför kunna anförtros åt Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer att från fall till fall avgöra om en forskare skall få tillgång till uppgifter från socialregister. Givetvis bör sådana uppgifter ej lämnas ut, med mindre det finns trygghet för att uppgifterna inte sprids till obehöriga eller eljest missbrukas. Ett utlämnande bör vid behov förknippas med förbehåll angående sättet för uppgifternas begagnande. Att i lagen ge uttryckliga bestämmelser om de närmare förutsättningarna för utlämnande eller om förbehåll av nyssnämnt slag synes dock ej nödvändigt.

På grund av vad jag nu anfört förordar jag, att 7 § lagen om socialregister kompletteras med ett andra stycke av innehåll, att Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer för särskilt fall äger medgiva att uppgifter från socialregister utlämnas till enskild för vetenskaplig eller annan

jämförlig undersökning. Några särskilda straffbestämmelser för obehörigt begagnande av uppgifter som utlämnats med stöd av den nya bestämmelsen synes inte påkallade. Den som åsidosätter ett förbehåll som gjorts vid utlämnandet torde kunna straffas jämlikt 41 § sekretesslagen jämförd med 14 § sista stycket samma lag.

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1961.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att omförmälda inom socialdepartementet upprättade förslag till *lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdta hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ian Lagergren